

SERBI

Que estudiem junt amb SIARB, SERBÓS, SERBAS i SERBUI, grup de noms pirinencs d'origen preromà.

1) SERBI, llogaret del capdamunt del Pallars, al Nord-est de la Vall d'Àneu, agre. al municipi d'Unarre. PRON.: *sérbi* a Esterri d'À. (Casac. 1920).

MENCIONS ANT. 839, Acta C. SdUrg.: *Ceruo* (citada després d'Esterri i Burgo, i seguit d'Espot i Senterada) (ed. PPujol, n.º 284); 947: «alodio de *Cervi*, cum ecclesia ipsa Sti. *Licerii* 1 in com. Paliars, in ipsa ribera de *Sa<o>rtē ---*» (colle. Moreau VII, 144-5); 1281: *Cerp* (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* II, 54, amb err. *Cerpt* a la p. 52); 1342: *Cerve* (Valls Tab., *Priv. Àneu*, 214); 1403: «el loch de *Scerbe*» (Valls, ib., 251); 1408: *Cerue* (Privilegis de la V. d'Àneu, RFE IV, 27).

2) SIARB, nom que sembla tenir origen idèntic a l'anterior, d'una base comuna *Cearbi*, amb *ea* contret en *é* a l'(1) i diferenciat en *ia* el (2). *Siarb* és una antiga parròquia de la vall de Vilamur, te. de Soriguera (5 k. E. de Sort, i 30 al S. de (1): PPujol, *Est. Rom.* IEC II, 97; cf. GGC, p. 731).

MENCIONS ANT. 839, Acta C. SdUrg. 249 (citada entre Enviny i Llagunes); 1040: «in comitatu Paliarense parr. de *Siarb*» (*MarcaH.*, 1070.36); 1064: en una denúncia de malvestats feudals: «cavalcavit ad *Assoua* --- et, per tregua Domini, cavalcavit e *Sciarb* et fregit sacrosarios duos» 2 *Fi S. XIII*: «parrochias de *Siarb* et de Lagunes et *Serbaós*», en un doc. de dotació de la catedral d'Urgell (PPujol, *l. c.*, p. 97, n. 1).

3) (o 3 i 4) SERBAÓS, diferent del (2), però havia de ser una altra parròquia, avui oblidada, si bé molt veïna, car tant en la dotació que acabem de citar del S. XIII, com en l'Acta de 839, va enumerada darre de *Siarb*, sense altre nom entremig que *Llagunes* (altre agre. de Soriguera), i seguit de *Vilamflor* i altres de l'alt Pallars (ed. PPujol, n.º 251). Essent més amunt de *Llagunes*, que ja és més alt que *Soriguera*, i força més que *Sort*, en la formació del nom (3) s'hi degué ajuntar el basc *otz* 'fred': *Cearb(i)otz*: transposant-se la *a*, resultaria *Cerbaotz*, com si diguéssim 'el *siarb* geliu'.

No sé del cert si és idèntic a un *Serbós*, pda. munt. que recullo a Alós d'Àneu (XX, 161), perquè en podria ser un duplicat: com sigui que anirem veient encara altres desdoblaments del mateix nom fonamental; però Alós és lluny al Nord del (2) i prop de (1).

En efecte, en altres zones pròximes però distintes, tenim:

5) SERBAS, que devia ser uns 15 k. al SSO. del (2). Nom d'un lloc dependent de *Gerri*, del qual degué ser com un priorat. MENCIONS ANT. 833: «doño quidquid visus sum --- possidere in lo. ubi dic. ad *Serbasse*, domo Sti. Stephani» (*Cart. de Gerri*; Abadal, *P. i R.*, n.º 9). Ara bé aquest *Sant Esteve ad S.*, del qual parla encara Abadal (237), consta en la monografia de Riu, sobre els monestirs, com St. Esteve *Servàs*, des de 833 a 966, incorporat ja llavors al de

Gerri. Més dades del nom: 966: «in *Servasse*» (Abadal, *o. c.*, n.º 200); i 1024: «vindicimus una era in *Murreres* in lo. ubi dic. *Sarbassi*» (*Cart. de Lavaix*, ed. P. i Ferrater, § 15.4), que no deu ser prop de Lavaix, perquè *Morreres* és nom conegut al peu de *Gerri*, per altres docs. antics i moderns.

Aquí tenim una altra evolució de forma, diversa de la del tipus *Searb'otz/Serbaós*, que hem vist a la base del (3): ací, amb contracció del hiatus *ao* en *á*; mentre que en (1) el hiatus *ea* s'havia contret en *é*, i hem vist en el (4) *Serbaós* contret, a la inversa, en *Serbós*.

6) *Mont-serbós*, pda. munt. en el te. de Castiçent (xviii, 114.23) a la N. Ribagorçana, uns 40 k. a l'OSO. de *Gerri*: amb la contracció *ao* > *ó* com en el (4).

7) *Serbui*, pda. de Serradell, en el baix Flamicell (*E.T.C.* II, 62). En rigor pot ser el mateix que un *Serboi* que coneixem, amb la data de 1518, només com afr. de la batllia de Guils del Cantó (*Spill* de Castellbò, 23r).³ Aquí tenim, doncs, el *Sear-bi* de sempre, augmentat amb el sufix ibero-basc -*ör*.

L'ETIM. basca de tot plegat, que jo ja havia iniciat en *E.T.C.* I, 125, la va completar i perfeccionar Mitxelena, en comentar, amb aprovació parcial, la meua nota, en el BSVAP 1966, 288. En primer lloc aquests noms s'igualen amb *Cenarbe*, llog. agre. a Villanúa, en l'alta vall de Jaca, on s'ha conservat la -*n*- intervocàlica etimològica del basc arcaic: nom format amb *açeari* 'guineu', que abans era *açenari*, sumat amb -*bi*, contracció de -*bide* 'camí' (*Fon. Hi. Vca.*, 412, n. 8); car també el dialecte paleo-basc de Pallars i Ribagorça, emmudia la -*n*- intervocàlica, igual que el basc històric, i igual que el gascó. D'on, el nostre *Cerbi*.

Cearbe té una resposta en *Cierp*, poble de la conca superior de la Garona (cº de Saint-Beat). La *A*- inicial es conserva en la forma *Acenarbi* dels docs. antics de Jaca (a. 1245, *BABL* x, 302). D'altra banda hi ha encara *Acenari* com a NP ['guineu'] en doc. navarrès del S. XI (Mitz., *Fon.*, 119; i *Hom. a Mendizábal*, 1956).

Altre NL compost paral·lel és *Ceanuri*, poble de Biscaia < *Ace(n)ar-uri* 'el poble de la guineu', amb dissimilació. Mentre que en els estudiats en aquest article el significat és 'camí de guineus' (en plural): de les quals els nostres muntanyencs cerquen rastre, per l'obsessió universal de tots els pagesos. Al capdavant, nom paral·lel al de *Les Guilleries*.

En alguns punts ho trobem convertit en NP: a Castells, on fins avui noto «el molí del *Serbós*» (i ja antigament «*El Molí Serbós*» que veig ja en un doc. d'allí): «*adel Pallerill del Servos*» a. 1756 (xxxviii, 12. 13, 21); 4 *Cervós* cognom al Pla de St. Tirs a. 1820 (*BABL* xvi, 295). Que *Cerbós* no té res a veure amb *Arbués* mun. del p. jud. de Jaca és ben evident per la història i sufixos dels dos noms, però consignem-ho per evitar divagacions, com la d'Alvar, de relacionar-ho amb *Acenarbe* i amb *Arbe*, ja rebutjada per Mitxelena.

¹ Per a l'esgl. de *St. Lleir*, adjacent a *Serbi*, veg., supra, art. (*Sant*) *Lleir*. — ² O sigui 'va atacar, en